

TRACE

Traditional Children's Stories for a Common Future

Crvene stine

zabilježila i prilagodila Marija Šarac

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Pri samom kraju toka Cetine, brze i zelene krške rijeke, diže se Mosor, planina siva od kamena. Nema bogatih šuma kakve bi priličile takvoj planini. Smjestila se na desnoj obali Cetine, pa onako svisoka, djeluje kao da je čuva i gleda. Taj pogled je jednako kamen kao i sama planina. Sve oluje, koje se valjaju prema selima raspršenim podno Mosora i druge strane Cetine, krenu s vrha planine. Mračne i pune munja, gromova i strašnog vjetra pa prijete poljima i trudu težaka.

A tamo gdje se ljube dno Mosora i nemirna Cetina, stijene su nešto drugačije. Od samog dodira tih moćnih i hladnih stijena sa bistrom, bučnom vodom, stijene se promijenile, a na tom dijelu Cetina smirena teče prema sljedećem opasnom slapu. Čudno je i vidjeti usred tog sivila stijene koje se nježno crvene boje kriju u tom surovom kanjonu. I baš u tim stijenama mnoštvo je pećina i izvora koji za velikih kiša krenu u visokim slapovima u sam kanjon.

Ljudi su oduvijek gledali prema Mosoru kako bi se pripremali za kakvo nevrijeme, ali nekako su znali da i planina gleda njih. Znali su oni da kamen nema oči i da tamo visoko mogu živjeti samo vile o kojima znaju od kada znaju za sebe.

Nije se narod bojao vila. U njih se samo ne treba dirati. One imaju svoje zakone koje običan čovjek i ne treba razumjeti. Samo ih poštovati.

Mala Mare je bila lijepa djevojčica. Još dok je bila mala, vidjelo se da je spretnija od drugih. Kad je trebalo spasiti iz vode ili s kamena neku kozu ili janje ili prevest natovarenog konja preko potoka, ona je tu bila prva.

Njeni svirci od jasena su najljepše svirali, iako su joj prstići bili mali za izraditi tako nešto, pa bi ona svirala i već tako mala pjevuckala po ledinama dok je čuvala blago. Nije ju majka puno vikala jer je Mare bez straha pomogla prati vunu u Cetini. Nije se bojala ni preko stranputica sama otići kući. Usput bi nalazila najljepše cvijeće i davala ga majci.

Uvijek je, dok bi plesala, svirala i umirivala konja pod teretom, imala osjećaj da je netko gleda. Često bi se okrenula, ali nije bilo nikog. Imala je osjećaj da taj pogled nije iza nje, nego iznad nje. Nije se ježila od tog pogleda, nego bi još uprla svoj pogled prema gore, prema planini, ne bi li ugledala tko je gleda.

Rasla je Mare i došlo je njeno vrijeme da skupa s drugim curama pleše u kolu. Plesala je ona, pjevala i glasno se smijala. Njeno pjevanje i smijeh su odjekivali, pa joj se činilo da se nekad stapaju sa hućanjem rijeke, pa se svi zvukovi odbijaju o Crvene stijene na drugoj strani. I nekad joj se činilo da bi se vratili do nje, ali drugačiji, sa riječima koje nije razumjela, tihom pjesmom koju nije poznavala, ali joj bile nekako mile. Činilo joj se kao tajna koju treba

čuvati, ali ne strašna tajna koja opterećuje nego kao poseban dar kojeg ne smije izgubiti ni dijeliti.

Takvih trenutaka u Marinim danima bilo je sve više. Tihi šapat ju je pratio dok je sama plesala i pjevala. A taj šapat je bio mekan, topao... Ponekad bi prepoznala tihi razigrani smijeh.

Riječi nije razumjela. To se nikada nije događalo dok je bila s drugima. Najjasnije je bilo kad bi jašući na konju, išla na pašu ili pojilo. Šum vjetra bi se pretvarao u poznati zvuk nepoznatih riječi i veseli smijeh.

Neke žene u selu znale su dobaciti neko upozorenje, tobože dobronamjerno...

Ne pleši Mare toliko, ne rasplići kose... Ostavi se konja... Vidjet će te vile. Opasno je to.

A ona nije slušala. Ništa zlo nije vidjela u tome što je sve to voljela. Nije se htjela ni odreći ni onih neobičnih pjesama, riječi i smijeha.

Jedne ljetne večeri, kad su se vraćali seljani iz polja, a nebo crveno i zemlja tvrda od suše otežavalo im put, ostala Mare malo duže kod Cetine. Odlučila se odmoriti se kraj vode koju je silno voljela, a znala je kad je sama da će možda i oni koji joj pjevaju pjesmu doći do nje, pa će malo uživati u pjesmi pa lagano na konju kući.

Odjednom začuje zvuk kopita, ali ne jednih, jer je ona to znala raspoznati, nego desetke kopita kako idu u trku prema njoj. Pogleda ona svoga konja. On samo pridignu glavu, ali nije se poplašio nego je tiho zarzao i stresao onom lijepom grivom, kao kad sretne nekog poznatog. Onda se okrenula i ugledala desetak djevojaka, nestvarne ljepote. Haljine im bljeskaju kao voda i kradu ono crvenilo sunca na zalasku. Kose im duge i raspletene, lice bijelo, oči zelene kao voda Cetine... pa po ledini plešu i vrte se i smiju, pjevaju zvukovima koji su Mari bili tek slutnji. U toj pjesmi odjekuje tiha jeka planine, žubor potoka i rijeke i pjesma slavuja. Gledala ih i pitala se kako čuje konje, a ne vidi ih.

Gledala je vile kako plešu, a zatim se jednoj podigne porub haljine. Tada ugleda kopita umjesto stopala. Znala je u tom trenutku da ispred nje plešu vile. Sjetila se što su joj žene govorile, ali nije joj bilo žao, jer ovako nešto ne bi nikad vidjela da ih je poslušala! Obrate joj se vile - došle su s njom zaplesati kolo jer su je gledale s Poljičke strane dok je odrastala. Vidjele su i njenu hrabrost i ljubav i pažnju iskazanu svom konju. Imala je sve što imati treba da bi te vile u kolo pustile. Nasmiješe joj se vile i pruže joj ruke, pa potrčala Mare prema njima i plesala ljepše nego ikad u životu. Sad je i razumjela o čemu pjevaju.

Vile se malo zaigrale pa i konju splele grivu, trčale s njim po poljima, iako je večer davno pala i uhvatila se noć. Zvijezde s neba i pun mjesec - vidjelo se kao po danu. Trčale do izvora, do Cetine, preko polja i ledina, preko stijena i potoka. Cijelu noć tako pjevale i plesale. Pred zoru konja u trku otpratila kući, a Maru povele sa sobom u pećine u Crvenim stijenama.

Tu večer kad ni Mare ni konj nisu došli kući, majka stala gorko plakati. Pitala druge djevojke je li ih tko vidio. No nitko ne vidješe Mare. Tražila i dozivala svoju kćer svu noć, sjedila pred kamenim pragom na bančiću i gledala u zvjezdano nebo, molila Boga nadajući se da je svaki šum koji čuje korak njene kćeri. Tako je dočekala konja u trku pred zoru koji onako sav mokar uđe u pojatu. Kako još nije svanulo, ponada se ona da je i Mare došla. Uđe u pojatu za konjem i vidi da je nema. A onda malo bolje pogleda i ugleda pletenicu koja je za duplo duža od grive kakvu ljudska ruka sigurno ne može splesti. Znala je mater da su to vile. Srce joj se steglo. Znala je da je svako traženje uzaludno. Bude li se Mare svidjela vilama, vratit će je. Ostalo je samo moliti se i nadati se da se tako i dogodi.

Sedam dana je Mare vitlala s vilama. Po noći, za mjesečine, plesala i pjevala. S njima se na izvorima umivala. A po danu u dubokim pećinama, visoko u stijenama, spavala. Sad je već razumjela njihov jezik. Rekle su joj da nikad ne ostane ljudsko biće s njima živjeti. Vratit će je kući kad se ugasi svjetlo mjeseca. Za sve ono što je lijepoga doživjela ne plaća ničim, dobila je zbog svoje posebnosti, hrabrosti i dobrote. Vile su joj rekle biti uvijek na pomoć ako je netko u selu napadne, one će se osvetiti i zagorčati im život. Samo je jedan uvjet mirnog povratka. Ne smije nikada reći kako se dolazi do pećina u Crvenim stijenama Mosora ni što su vile zapravo. Mora šutjeti o tome kako žive i na koje bunare među ljude dolaze. Nije to Mari bilo teško jer iako je uvijek bila spremna pomoć ljudima nije im puno vjerovala, pa joj je čuvanje tajne bilo lako. A i nije nikako htjela razljutiti vile koje su joj sada bile prijateljice. Vratila se kući sedmi dan. Umorna od plesanja, raščupane kose pune pletenica, rukavi i skuti pokidani... Zagrlila majku. Nije plakala. Bila je mirna. Ima svoje zaštitnice. A i u selu nisu puno pitali, samo su rekli:

Odnile je vile u Pojičke stine!

A ona proživjela miran život kojeg su krasile uspomene koje i nije željela ni s kim dijeliti.